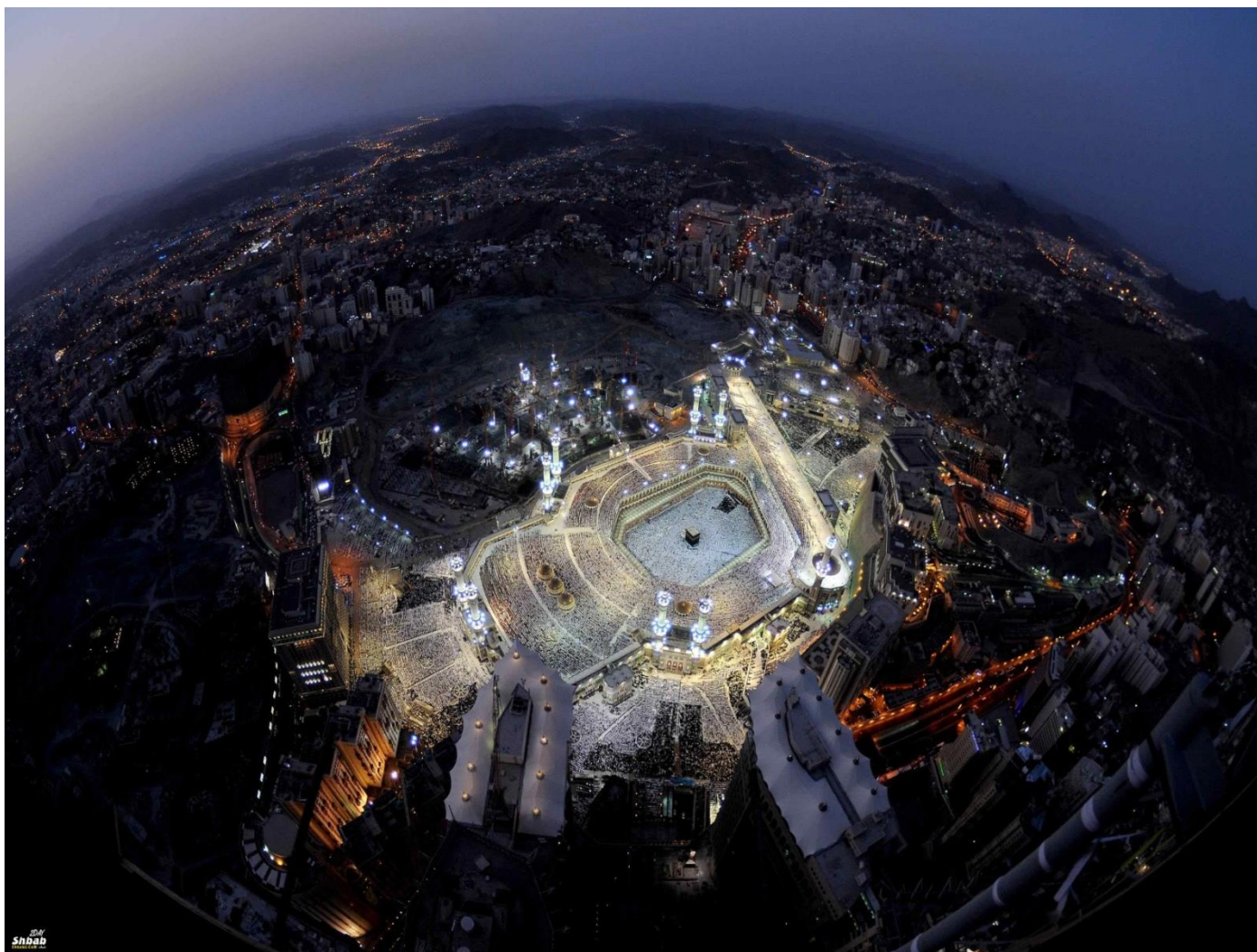

پینگه مبه‌ر (علیه السلام و البرکات) نیمانی هه‌بووه نه‌ک عه‌قیده

قیرائه قوناغه‌کانی ته‌رتیل و ته‌نشینه و ته‌سبیح و ته‌به‌تول دروست ده‌کات

له رابردوودا باسی فیطره‌مان کرد، که زه‌مینه‌ی جوگرافی و جیگه‌ی دروستکردنی نیمانه، چونکه هیچ شتیک له بوشاییدا دروست نابیت و نایه‌ته بوون، مه‌گه‌ر له‌بنه‌ره‌ندا زه‌مینه‌ی هه‌پن، نه‌گه‌ر نه‌و زه‌مینه‌یه‌ش له ناخی مرو‌فدا هه‌بوو مرو‌ف به ئاسانی نیمان به خودای رحمان دروست ده‌کات، نه‌و زه‌مینه‌یه‌ش له سینگییه‌تی، هه‌ر له سینگدا خودای رحمان شوینیکی تاییه‌ت کردوووه ناوی ناوه دل (قلب)، فیطره له ناو نه‌و دل‌ه‌دا هه‌یه، هه‌رکاتیک مرو‌ف ویستی نیمان له ناخی خوی دروست بکات، ده‌بی نه‌و فیطره‌یه‌ی به نیش بخات، کاتیک فواد به هوی سه‌مع و به‌صه‌ر گۆرا لو فیطره، په‌یژه‌ی یه‌که‌می نیمان له ناخی مرو‌ف دروست ده‌بیت، به‌لام جاری نه‌و جو‌ره نیمانه نییه که خودای رحمان دانی پندا بنیت.

(دیمه‌نی مائی ودای ره‌حمان له ئاسمانه‌وه)

ئیمانی راسته‌قینه

له‌بهر ئه‌وه‌یه له سوپه‌ته‌کانی یه‌که‌مه‌وه له‌م کات و ساته‌ی که پی‌غه‌م‌بهر (علیه السلام و البرکات) له ناخیاندا له‌گه‌ل جه‌معی (وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ) هه‌ول‌ی دروست‌کرنی ئیمان ده‌دات، تا‌کو نه‌گه‌ن به ئاستی ئیمانی راسته‌قینه خودای رحمان باسی ئیمانی نه‌کردووه، که‌واته "په‌یژه‌کانی دروست‌کردنی ئیمان تا‌کو نه‌گاته ئاستی ئیمانی راسته‌قینه ئه‌وا دان نانریت به ئیمان دروست‌کردن، واته" له بنه‌ره‌تدا ئیمان له ناخی ئه‌و مرۆ‌قه‌دا بوونی نییه، به دریزی باسی ناخی مرۆ‌قه‌که‌مان کرد، دهره‌وه‌ی مرۆ‌قه‌که‌شمان باس‌کرد، هه‌روه‌ک چۆن له ناخی مرۆ‌ف ئامیریک هه‌یه که ناومان نا فی‌طره، به هه‌مان شیوه ده‌بیت ئامیریک له دهره‌وه هه‌بیت تا لۆ هاویه‌ک (مطابق) بوون یارمه‌تی و هاوکاری ئامیره‌که‌ی ناخی مرۆ‌قه‌که‌ بدات، یه‌کبوو و لیکچوو، دروست وه‌کو ئامیری ناخی بیت، ئه‌م ئامیره‌ی دهره‌وه‌مان ناونا قورئان، قورئان ئه‌و ئامیره‌یه که به‌کرده‌یی به هه‌یه‌وه ئامیری ناوه‌وه ده‌ست به ئیش‌کردن ده‌کات.

قورئان ته‌نزیل کراوه

له وانه‌ی پیشوودا باسی ئه‌وه‌مان کرد ئه‌م قورئانه دابه‌زیوه (ته‌نزیل کراوه)، نه‌ک دانراوه (وضع) کراوه، ئه‌گه‌ر هات و قورئانمان دانا، له زمانی عه‌ره‌بی پێی ده‌گوتریت (وضع)، فلان وضع القرآن علی المنضدة، به‌لام ئه‌گه‌ر هات و قورئان ئه‌و حاله‌ته‌ی له‌گه‌ل به‌کاربیت که الله ناوی ناوه به ته‌نزیل، ته‌نزیل کرا ئه‌و کاتی زیندویتی له‌م قورئانه دروست ده‌کرت که له‌گه‌ل زیندویتی ناخی مرۆ‌قه‌که یه‌که‌ر ده‌بیت، قورئان له‌خۆ ده‌گرێ و یه‌ک ده‌گریت.

به‌بێ ویکچوواندن وه‌کو گه‌ده‌یه‌ک تا‌کو ساغ و ته‌ندروست نه‌بیت، ئه‌وا ئه‌گه‌ر خواردنه‌که‌ش ته‌ندروست بیت، گه‌ده‌که ناتوانیت خواردنه‌که هه‌رس بکات، لۆ ماده‌ی سه‌ره‌تایی بی‌گوریت لۆ ئه‌وه‌ی ریخۆ‌له‌کان بتوانن هه‌لمێژن. یان تا‌کو فرۆکه‌خانه نه‌بیت فرۆکه ناتوانیت به سه‌لامه‌تی لێی بنیشیته‌وه، تا‌کو ناخی مرۆ‌فیش نه‌بیت قورئان. ته‌نزیل نا‌کرت له‌سه‌ری، به دریزی له وانه‌ی پیشوودا ئه‌وه‌مان باس کرد، ته‌نانه‌ت گوتمان بی‌جگه له مرۆ‌ف و ناخی مرۆ‌ف و قورئان و الله ئه‌وا لایه‌نیکی تریش هه‌یه (به‌بێ ویکچوواندن) وه‌کو الله ئه‌ویش سروش (وحی) ده‌نیریت، ئه‌ویش ماده‌ی خۆی ته‌نزیل ده‌کات، ده‌بی لۆ ئه‌ویش زه‌مینه‌مان هه‌بیت، که ناومان نا شه‌یطان، شه‌یطانیش وه‌حی هه‌یه و ته‌نزیل ده‌کات، ده‌بی لۆ وه‌حی شه‌یطانیش فرۆکه‌خانه و مرۆ‌قه‌که هه‌بیت، مرۆ‌قه‌که‌ش سیفاتێ وهرگرتنی ماده‌ی وه‌حی شه‌یطانی هه‌بیت، لۆ ئه‌وه‌ی بتوانیت له سه‌ر گۆره‌پانه‌که ئه‌و رۆ‌لی شه‌یتانیتی خۆی ببینیت.

قیرانه بناغیه لو ته‌رتیل و ته‌نشینه

له وانه‌کانی سینه‌م و چوارهدا باسی نه‌وه‌مان کرد که نامیره‌که‌ی دهره‌وه‌ی مروّف که قورئانه‌که بوو به هوی (انبیاء) و (رسل) تیلاوه ده‌کریت و کراوه، هر پیغهمبهریک و په‌یامبهریک هاتینیت نیشی نه‌وه بووه تیلاوه بکات، که تیلاوه‌ی کرد، نینجا کابرای به‌رامبهره‌که‌ی ده‌ست به قیرانه‌کردن ده‌کات. دوو خود (ذات) مان هه‌یه، نه‌بویه‌کرمان هه‌یه که مروّفه، ده‌بی نیمان وهر بگریت، نیمان له پیغهمبهر وهر بگریت و به‌هوی پیغهمبهریش دروستی بکات، (رسول الله) شمان هه‌یه (علیه السلام و البرکات) هه‌تا (رسول الله) نه‌ییت تیلاوه‌ی نایاتی خودای رحمان لو نه‌بویه‌کر نه‌کات، نه‌بویه‌کر ناتوانیت قیرانه‌ی نایاتی خودای رحمان بکات، نه‌وه‌شمان به دریزی له وانه‌ی شه‌شه‌مدا باس‌کرد، که ره‌سوله‌که یاخود نه‌بویه‌که تیلاوه‌ی کرد نینجا به‌کسر به‌بی رتوش و به‌بی پال پیوه‌نان نه‌وه مروّفه، نه‌وه ذاته ده‌ست به قیرانه‌کردن ده‌کات، که قیرانه‌ی کرد قوناغی به‌که‌م نه‌نجام درا، پاشان قوناغی دوا‌ی نه‌وه دیت که ته‌رتیله (الترتیل) له دوا‌ی ترتیل ته‌نشینه (التشنه) دروست ده‌بیت، پاشی ته‌نشینه ته‌سبیح دیت، پاشی ته‌سبیح ته‌به‌تول دروست ده‌بیت، نه‌وانه هه‌موو یاسای قورئانین، نیمان به‌م جوړه دروست ده‌بیت، قیرانه‌ی ده‌کریت، قیرانه‌ی هه‌موو مه‌خلوقات و گهر‌دوونی، له پاشی قیرانه‌ی مروّفه‌که لو خو‌ی ته‌رتیل ده‌کات، ته‌رتیل له‌گه‌ل قیرانه‌ی به‌جیایه، نه‌مانه‌مان هه‌موو دانه به‌ دانه به‌ مانای قورئانینی، به‌ نایات له زمانی عهره‌بیش به‌ سهر‌چاوه‌و فهره‌نگی زمانه‌وانی عهره‌بی باس‌کردوه.

که قیرانه‌ی کرا دؤخیک له ناخی مروّفه‌که دروست ده‌بیت و فونادی لو فیطره‌ ده‌گوریت، نه‌م دؤخه‌ش نیشانه‌ی هه‌یه و خو‌ی هه‌ستی پی ده‌کات، به‌بی ویکچواندن وه‌کو مروّف چون خواردن ده‌خوات هه‌ست به‌ چیژی ده‌کات، چون خوشه‌ویستیکی ده‌بیت هه‌ست به‌م خوشیه‌ ده‌کات، چون کاتیک نه‌خوش ده‌که‌ویت نیشانه‌ی هه‌یه، به‌هه‌مان شیوه هه‌ست ده‌کات فونادی لو فیطره‌ گوراه‌وه. به‌شیوه‌یه‌کی ماددی نیشانه‌ی هه‌یه، که فیطره‌ش لو فوناد گورا چی دیکه قیرانه‌که نه‌وه روله‌ی نامینیت و ده‌ست به‌ ته‌رتیل کردن ده‌کات، هه‌مان نایات ته‌رتیل ده‌کات، مانا‌کانی ته‌رتیله‌که‌شمان باس‌کرد، له‌دوا‌ی ته‌رتیل دؤخیک له ناخی مروّفه‌که دروست ده‌بیت، چون فوناده‌که بووه فیطره‌، ته‌رتیلیش قیرانه‌که لو ته‌نشینه‌ ده‌گوریت، که له وانه‌ی پیشوودا باس‌مان کردوون، ته‌نانه‌ت ناوی مونه‌نه‌مان هینا، ته‌نشینه‌ له نه‌شه‌وه هاتووه، (إِنَّ نَاشِئَةَ اللَّيْلِ) (الْمَزْمِل ٦) (فَمُ اللَّيْلِ) (الْمَزْمِل ٢) (نَاشِئَةَ اللَّيْلِ) (الْمَزْمِل ٦) دروست ده‌بیت، له‌پاش ته‌رتیله‌که ته‌نشینه‌ دروست ده‌بیت، نه‌وه ته‌نشینه‌ دؤخیکی تره له ناخی مروّف، هه‌ستی پی ده‌کات، دیسان نه‌ویش نیشانه‌ی له قورئان هه‌یه، ده‌بیت نه‌وانه به‌ پشتیوانی خودای رحمان نه‌گهر بوتان بگریت به‌ ریزبه‌ندی دابه‌زینی قورئان (ترتیب النزول) به‌دوادا‌چوونی لو بکهن، ده‌توانن نه‌وانه‌ی لیه‌وه‌ی هه‌لینجن.

که ته‌نشینه‌ دروست بوو، کابرا به‌ روژ ته‌سبیح ده‌کات که له‌گه‌ل قیرانه‌ی جیایه، گوتمان: (إِنَّ لَكَ فِي النَّهَارِ سَبْحًا طَوِيلًا) (الْمَزْمِل ٧) ته‌نانه‌ت مانای سبیا‌حه‌مان هینا به‌ مه‌له‌وانی، وشه‌ی ته‌سبیح له سبیا‌حه‌وه هاتووه. گوتمان نه‌وه هه‌موو مه‌خلوقاتانه هر هه‌مووی وه‌کو دهریایه‌که لو خودی نه‌وه

مروّفه، ئەو کەسه له نۆ ئەم دەریایه مەخلوقاتییە مەلهوانی دەکات، به چ؟ به ئەقل و چاو و گوێ و هزر و یادکردن و... تد، که مەلهوانی لەناو مەخلوقات دەکات، ئەوه پێی دەگوتریت تەسییح، (إِنَّ لَكَ فِي النَّهَارِ سَبْحًا طَوِيلًا) (المزمل ۷) تەسییح دەکات، تەسییح لەگەڵ قیرائە و یادکردن (ذکر) جیایه، تەسییح دۆخیکی ئیمانییه له دواى تەنشییه دروست دەبیت، تەسییحیش له ناخی مروّف تەبەتول دروست دەکات.

دروستبوونی تەبەتول

له وانەى پێشودا باسمان کرد که تەبەتول دابران (إنقطاع) بوو، یان مروّفه که لەگەڵ مەخلوقات دابرا واتە " ئەو مروّفه تەنیا لۆ ذاتی خودای رحمان دادەبریت، پەیهندی ماددی و مەعنەوی به هیچ مەخلوقاتیک نامینیت، بەبێ ویکچواندن وەکو ئامیریکی لی دیت، وەکو (رُؤبُوتِيكَ) مروّفتیکی دروستکراوی لیدیت ئەم مروّفه ئەو کەسه موسلمانە، الله چی بویت به هۆی ئەو ویسته رەبانییه و ویستهی خودای رحمان جووله دەکات، هەرکاتێ که به کردهیی تەبەتولی راستەقینەى کرد سەدا سەد دابرانی تەواو بوو، هەموو پەیهندییهکی به مەخلوقاتەوه پچرا، الله به پێغمبەر^(عليه السلام و البرکات) ی فەرمووه: (وَتَبَتَّلْ إِلَيْهِ تَبْتِيلاً* رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاتَّخِذْهُ وَكِيلًا) (المزمل ۹/۸) ئەگەر سەیریکی کۆتایی نایهتەکه بکړیت، ئەوا ئەگەر ئەو تەبەتوله دروست نهبیت، هەتا دیسان دۆخی مەفهومی پەروەردگاریتی (ربوبیة) به هەموو ماناوه به دەرچوون و به چه مکی شروقییهت خۆر هەلاتن به دەستی خودای رحمان و به توانای خودای رحمان رۆژههلات و رۆژئاوا دروست نهبیت، ئەو دۆخه له ناخی مروّف نهیهتە دی، ئەوا وەکالەت ناداته دەست الله، خودای رحمان به وەکیل دانائیت، لویه ئەو دۆخه ئەوه بەرهم دینیت که به کردهیی خودای رحمان به وەکیل بزائیت.

(رب) چۆن دروست دەبیت؟

دیسان دینەوه سەر تەوهرەکانی سەرەتا، که (رب) پاش قیرائە و پاشی تەرتیل و پاشی تەنشییه پاشی تەسییح و پاشی تەبەتول دروست دەبیت، وەکیلی دروست دەبیت، مروّفه که خودای رحمان دەکاته وەکیلی خۆی، ئەوانه که هەمووی دروست بوون، بێینه سەر دۆخی پەروەردگاریتی (ربوبیة) ی ناخی ئەو مروّفه قیرائەى کرد دیسان دەگەرینەوه سەری که لێره دا پێویستمان پێی هەیه، چه مکی پەروەردگاریتی رەبیبیەت، (ربك) (اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ) (العلق ۱) (ربك) چۆن له ناخی مروّفا دروست دەبیت؟

یه‌گه‌م: ئه‌و که‌سانه‌ی که ده‌یانه‌وێت ئیمان له ناخیاندا دروست بکهن، ده‌بێ (رب) به راسته‌قینه‌یی له ناوه‌هیان دروست بێت.

دووهم: پاش ئه‌مه ئه‌و (رب) ه ده‌بێ بێته (رب) ی ئه‌وان (رَبِّكَ) (رَبِّي أَنَا) و (رَبِّكَ) و (رَبِّهِ) و...تد، ئه‌مانه هه‌مووی دانه به دانه له‌لای ئه‌م که‌سه دروست بێت، ته‌نانه‌ت ئه‌گه‌ر یه‌کێک له‌وانه‌ی که لێره‌ن نه‌یتوانی هه‌ست به (کاف) ی (رب) ی خۆی بکات، ئه‌وا پێویستی به قیرانه هه‌یه تا ئه‌و دۆخه له‌ناخی خۆی دووباره بکاته‌وه، تا‌کو (رب) هه‌تا خودای رحمان نه‌بێته (رَبِّهِ) (رَبِّكَ) سو‌دی نییه، هه‌ر ده‌بێ قیرانه‌که‌ی به‌رده‌وام بێت لۆئه‌وه‌ی به‌کرده‌یی هه‌ست بکات هه‌موو کاتێک خودای رحمان خالیقه.

قیرانه چۆن ده‌کریت؟

(اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ) (العلق ۱) هه‌رچی چاوی ده‌که‌وێته سه‌ری مه‌خلوقه، به‌سمع و بصر، هه‌رچی ده‌بێسته‌ی مه‌خلوقه، هه‌رچی له‌م بوونه‌دا و له‌م گه‌ردوونه‌دا هه‌یه جگه له خودای رحمان، هه‌ر هه‌مووی مه‌خلوقه، دێت سه‌یری ئه‌و مه‌خلوقه‌ی ده‌کات، پارچه پارچه ئه‌و مه‌خلوقاتانه وه‌رده‌گریت، هه‌ر له هه‌وا ئینجا چیا و زه‌وی و خۆر و مانگ و ئۆکسجین و هه‌رچی به‌چاوی ده‌بێت، هه‌رچی به‌گۆی گۆی لێ ده‌بێت مه‌خلوقه، دێت و قیرانه‌ی هه‌موو ئه‌مانه ده‌کات، تا‌کو هه‌ست ده‌کات ئه‌م خالیقه زۆر مه‌زنه، ئه‌ندازیاره‌کی زۆر سه‌رسوهرینه‌ره، نه‌خشه‌و ره‌نگرێژیه‌کی زۆر سه‌یری له وینه کیشان (مصوور) داناوه، قه‌باره‌ی خۆی ده‌داته هه‌ر مه‌خلوقیک، لۆ نمونه "ئه‌م مرۆفه بێت قیرانه‌ی بولبول بکا، که قیرانه‌ی بولبول ده‌کات، ره‌نگ و ده‌نگی بولبول.. شیوه‌ی بولبول، چاوی بولبول، قاچی بولبول، هه‌موو ئه‌مانه قیرانه ده‌کات، دێته سه‌ر مرۆف، چاوی و گۆی مرۆف، قژی مرۆف، ده‌ستی مرۆف، قاچی مرۆف، (خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ) (العلق ۲) واته " (اقْرَأْ الْإِنْسَانَ الَّذِي خَلَقَهُ اللَّهُ مِنْ عَلَقٍ)، دێته سه‌ر زه‌وی و زه‌وی قیرانه ده‌کات، له‌هه‌ر قیرانه‌یه‌ک حاله‌تیکێ تازه‌ی (رب) له دلی و له‌ناو ناخی دروست ده‌بێت، هه‌ست به‌چی ده‌کات؟ هه‌ست به‌مه ده‌کات که خودای رحمان به‌چ شیوازیک ئه‌وانه‌ی خه‌لق کردووه و چۆن ئه‌وانه‌ی دروست کردووه، به‌چ سه‌مه‌ره‌بیه‌ک ئه‌وانه‌ی دروست کردووه، به‌چ ئه‌ندازه‌یه‌ک ئه‌مانه‌ی دروست کردووه.

به‌رده‌وامی په‌روه‌ریتی

خودای رحمان ئه‌م هه‌موو شته‌ی دروست کرد، ئایا دواتر به‌م شیوه‌یه به‌جێهێشتن؟ نه‌خیر پێوه‌ی پابه‌نده، هه‌ریه‌ک له‌مانه له‌گه‌ل یه‌کتر په‌یوه‌ست و ئیشیان پێ ده‌کات، هه‌یچ مه‌خلوقیک له‌ بووندا

نیبه به‌ته‌نیا بتوانیت و مزیفه‌ی خوی به‌جی بگه‌یه‌نیت، هه‌موویان وه‌ک زنجیره‌ن و به‌یه‌که‌وه گریدراون، هه‌ر له فریشته‌کانه‌وه هه‌تا شه‌یطان و مروّف، هه‌تا انبیاء و رسل، له‌ناو جه‌سته‌ی مه‌خلوقات هه‌مووی به‌یه‌ک به‌ستر او نه‌ته‌وه، یان گه‌ردیله، یاخود خانه، هه‌مووی به‌یه‌که‌وه به‌ستر او نه‌ته‌وه هه‌مووی له یه‌ک باز نه‌دان، له بووندا به‌شیک یا قه‌واریه‌ک نیبه به‌ته‌نیا بتوانیت ژیان و بوونی مه‌خلوقیه‌تی خوی به‌رده‌وامی پی‌بیدات.

یان خودای رحمان لویه به‌م جوړه خه‌لقی کردووه تاكو هه‌موو مه‌خلوقیک هه‌ست به‌که‌موکوری خوی بکات، ئەو که‌سه‌ی که دیت قیرائه ده‌کات سه‌رسام بوونی به‌ خودای رحمان له‌لا ئاشکرا ده‌بیت، (به بی ویکچواندن) نمونیه‌یه‌ک ده‌هینینه‌وه که کاتی خوی میریی موچه‌ی دها، میری رۆزی (آرزاق)ی دها، وای لی‌هات خه‌لکی ئەم بوچوونه‌ی له می‌شکدا لۆ دروست ببوو، ئەگه‌ر هات و میریی موچه‌ی ببریئ ئەوا کابرا له‌برساندا ده‌مریت، لویه (جیشی شعبی)ی پی ده‌کرد و شه‌ری پی ده‌کرد و جوړه‌ها شیوازه‌ بینه و به‌رده‌ی پی ده‌کرد، کابرا ناچار بوو، لویه میری له‌می‌شکی ئەو که‌سه‌دا رۆزی به‌ وه‌زیفه و موچه‌که‌وه به‌ستوت‌ته‌وه، هه‌رکاتیک موچه‌ی ئه‌رزاقه‌که‌ی لی‌برا ئەو فه‌رمانبهره له‌برساندا ده‌مریت، به‌تاییه‌تی ئەو حاله‌ته له قوتابخانه‌کانی رۆژه‌ه‌لات و ئه‌ورویای رۆژه‌ه‌لاتی زور به‌ ئاشکراییی دیاربوو، لۆ ئاوی کرد؟ لۆئه‌وه‌ی به‌ کرده‌یی مانای ربووبیه‌ت(په‌روه‌دگاریتی) له خودی ئەم مروّفه دروست بی به‌رامبهر کی؟ ربووبیه‌تی خودای رحمان بکیشیت‌ته‌وه له خوداوه بیداته لایه‌نیکی دیاریکراو.

لویه سه‌رۆک کۆمار که داده‌نیشیت که من خۆم بیستوومه ده‌یگوت هه‌رچی عیراقیه‌ک هه‌یه ده‌بی فه‌زلی ئەوه‌ی له می‌شک و هزر ده‌رنه‌چیت که نیمه‌ خاوه‌ن ژیان و به‌رده‌وامیتی ژیانین لۆی، هیچ مندالیک له ناو عیراق به‌بی شیریی میریی گه‌وره نابیت، هیچ تاکیکی عیراقی به‌بی ئه‌رزاق و موچه‌ی میریه‌وه ناتوانیت بژیئ. ئەمه راکیشانه‌وه‌ی په‌روه‌دگاریتی (ربوبیه‌تی) خودای رحمانه له می‌شکی مروّفی به‌رامبهر لۆ لایه‌نیکی دیاریکراو، ئەوه مانای هاوئل بریاردان (شرك)ه، پی‌غه‌مبهران و په‌یامبهران هاتوونه به‌ هوی تیلاره‌ی ئایاتی خودا، که کابرا بیت و ئایاتی خودای رحمان قیرائه بکات، ئەوه مافی ربووبیه‌ت په‌روه‌دگاریتییه له فلان و عه‌لان و تللان راکیش بکات و بیداته‌وه خودای رحمان دیسان سه‌ر له‌نوئ، ئەوه مانای یه‌کتا په‌رستییه.

ئهو هه‌ست و دۆخه چیه‌ که قیرانه دروستی ده‌کات؟

که‌سی (قاری‌ء) قیرانه ده‌کا، خودای رحمان به‌م جوړه (أسماء) و هه‌ر به‌م جوړه (أفعال)انه مامه‌له‌ی له‌گه‌لدا ده‌کات، پاشان ئایا خودای رحمان ئاوا ئەم مه‌خلوقه‌ی به‌و ساده‌یه یاخود به‌م ئالۆزییه خه‌لق کردووه؟ یان فه‌رامۆشی کردووه و به‌جیی هیشتووه و ده‌ستی لی هه‌لگرتووه؟ مروّفه‌که له کات و ساتی قیرانه لۆی ئاشکرا ده‌بیت نه‌خیر، خودای رحمان هه‌موو کاتیک له‌سه‌ر خوی سه‌پاندووه که هیچ کاتیک نه‌خه‌ویت و باوه‌شکیشی نه‌یه‌ت، چونکه نه‌ک ته‌نیا نووستن، به‌لکو باوه‌شک هاتنیش بیناگایی (غفلة) دروست ده‌کات، به مروّفیک بلنیت بیست و چوار کاتژمیر

په‌داخیک ئاو له دهستی بگرییت، نه‌گهر ببورژیت په‌داخه‌که له دهستی ده‌کهوئیت، نه‌گهر باوه‌شکی هات کاتژمیریک دووان سئ کاتژمیر، لویه الله باوه‌شکیشی له‌سه‌ر خوی حه‌رام کردووه، لو؟ تا‌کو به کرده‌یی به چه‌مکی په‌روه‌ر دگاریتی (ربوبیه) هه‌موو کاتیک و هه‌موو دۆخیک و به هه‌موو جوړیک له‌گه‌ل ئه‌و مه‌خلوقه‌ی بییت، هه‌رچی پیویستییه‌کی ئه‌و مه‌خلوقه‌ی هه‌یه خوی راسته‌وخو جیبه‌جیی بکات.

لویه که ده‌فه‌رمووئیت: (فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَى طَعَامِهِ) (عبس ۲۴) (طعام) واته "خواردن، ده‌فه‌رمووئیت: با مرو‌ف سه‌یری چیشتی خوی بکات. باشه نه‌گهر ساواری خواردبوو؟ یان دۆلمه‌ی خواردبوو؟ هه‌لبه‌ته له ماله‌وه دۆلمه‌که‌یان ئاماده‌کردووه، به‌لام ماده‌ سه‌ره‌تاییه‌کانی ئه‌و دۆلمه‌یه‌ی یان ئه‌و ساواره کی دروستی کردوو؟ لویه پیکه‌اته‌ی ئه‌و چیشته بو نمونه "کی وزه‌ی گه‌رمی داوته ناگر؟ (أَفَرَأَيْتُمُ النَّارَ الَّتِي تُورُونَ) (الواقعة ۷۱) سه‌یری ناگرتان کردوو؟ (أَأَنْتُمْ أَنْشَأْتُمْ شَجَرَتَهَا أَمْ نَحْنُ الْمُنشِئُونَ) (الواقعة ۷۲) کی ئه‌و گه‌رمیه‌ی داوته ئه‌م ناگره‌ی و به‌و کاره‌ش راپه‌ریوه؟ که مرو‌فه‌که دیت قیرائه‌ی ده‌کات، یان دیت و ته‌سیب ده‌کات، ئه‌م شتانه‌ی هه‌موو دینیته پینش چاوی خوی، کی ئه‌و ره‌نگه‌ی داوته ئه‌م برنجه؟ وه‌کو پینشو باسما‌ن کرد، نه‌گهر ئه‌م ده‌نکه برنجه پلاستیک بویا ئایا گه‌ده‌ی ئه‌و مرو‌فه ده‌یتوانی هه‌رسی بکات؟ لویه پی ده‌فه‌رمووئیت: (قُمِ اللَّيْلَ إِلَّا قَلِيلًا) (المزمل ۲) چونکه ماده‌ی قیرائه زوره ده‌بی کاتی قیرائه‌ش زور بییت، (قُمِ اللَّيْلَ إِلَّا قَلِيلًا * نِصْفَهُ أَوْ انْقُصْ مِنْهُ قَلِيلًا * أَوْ زِدْ عَلَيْهِ وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلًا) (المزمل ۲-۴) له ناخی ئه‌و مرو‌فه‌ی که قیرائه ده‌کات ئه‌و دۆخه دروست ده‌بییت، په‌یوه‌ندی له‌گه‌ل (الله) ی رحمان نوئ ده‌بیته‌وه، ئینجا هه‌ست به مه‌زنی و شکومه‌ندی ده‌کات، هه‌ست به داهینان و موصه‌ویری و هه‌یمه‌نه‌و عه‌زیزی (الله) ی رحمان له مه‌خلوقاتی ده‌کات.

دۆخیک له ناخی دروست ده‌بییت، هوگری و ئاره‌زووه‌ک لو خودای رحمان دروست ده‌بییت، ده‌یه‌وئیت بیگاتی و لئی نزیک بیته‌وه، ئه‌وه گو‌رانی فوناده لو فیطره. شه‌وقیک رووناکیه‌که له ناخیدا دروست ده‌بییت، هه‌ست ده‌کات وه‌ک (به‌ی ویکچوواندن): مرو‌ف تینووی ده‌بییت و هه‌ست به تینوویتی ده‌کات، باوه‌رتان هه‌بییت به‌هه‌مان شیوه له ناخی خویدا لو خودای رحمان هه‌ست به رووناکی ده‌کات، تینوو بوون له گه‌ده‌یه، به‌لام سوتانه‌وه‌که شه‌وقه‌که‌ی له ناو دلیه‌تی، دلی لو الله ده‌سووتییت، تاراده‌یه‌که هه‌ستکردنی به ئارامی کهم ده‌بیته‌وه، ده‌یه‌وئیت خوی ئارام بکات، تووشی جوړیک له دله‌ی راوکی ده‌بییت، هه‌ستیکی دیاریکراوی تووش ده‌بییت، ده‌ترسیت.

کو‌تایی نه‌هاتنی دۆخه‌که!

لویه سو‌ره‌تی (القلم) ئه‌و دۆخه له ناخی پیغه‌مبه‌ر چاره‌سه‌ر ده‌کات (مَا أَنْتَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ) (القلم ۲)، خودای رحمان ناخی پیغه‌مبه‌ر وینه ده‌کیشییت، ئه‌و دۆخه له ناخی پیغه‌مبه‌ر (عليه السلام و البرکات) دروست ببوو، لو خودای رحمانیش سه‌رفی ده‌کات، پیغه‌مبه‌ر (عليه السلام و البرکات) له‌خوی

دهترسیت، نهك دوو سی مروفی قهزهم یان لاوازی وهکو نهبوله ههب و نهبو جههل گومانیان لو ناخی پیغهمبهر (علیه السلام و البرکات) دروست کردبیت و پیغهمبهریش گومان له خوی بکات گویا شیت بووه، نهخیر، نهمان زور لهمه لاوازتر بوون تا بروای پیغهمبهر بگورن، نهو جوره بروایه‌ی که خودای رحمان بهو ریگه‌یه‌ی له ناو ناخی دروست دهکات، بهلکو دوخیک لهناخی پیغهمبهری بوونی هه‌یهو پیغهمبهر نازانیت چون پیناسه‌ی بکات، چون وه‌ریگریت و چون سهرفی بکات، لویه دهره‌نجام ده‌بیته (وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ) (القلم: ۴).

نایا دهرانن نهو (خُلُق) ه به چ هاتووه؟ پیته‌کانی نهو وشه‌یه (خاء و لام و قاف)، له خهلقه‌وه هاتووه، نه‌هنده قیرانه‌ی مه‌خلوقاتی کردووه، (اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ) (العلق: ۱) ههتا بوویته خولوقی، (وربك) (ربك) بووته خولوق له ناخی پیغهمبهر دا، نهو دوخه له شهوق و ذهوق و سووتانه‌وه چون لو الله و له ناخی دروست بووه، ههستیک له ناخی دروست بووه، ناتوانی چون سهرفی بکات و دایریزیت و چون چاره‌ی بکات؟ پیغهمبهر (علیه السلام و البرکات) لای و ابوو شیت بووه، لویه خودای رحمان لوی چاره‌سهر دهکات (ما أنت) یا محمد (مَا أَنْتَ بِنِعْمَةٍ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ) (القلم: ۲).

نِعْمَةٌ لَهُ (نِعْمَةٌ) جیاوازه

تهوهری یه‌که‌م: وشه‌ی نیعمت (نِعْمَةٌ) له قورئان له‌گهل نه‌عمه (نِعْمَةٌ) جیا‌یه، (نِعْمَةٌ) هه‌یه (نِعْمَةٌ) هه‌یه، نه‌عمه به ماده هاتووه به فته‌ه نون مه‌فتوحه نه‌عمه، نیعمه به هیدایه‌ت هاتووه، (اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ * صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ) (الفاتحه: ۷/۶) نِعْمَةٌ (مَا أَنْتَ بِنِعْمَةٍ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ) (القلم: ۲) پاشان به چی وه‌لامی دمه‌تووه؟ (وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ) (القلم: ۴) واته" نه‌هنده قیرانه‌ی خهلقی خودای رحمان کردووه، تاکو له ناخیدا بووته خولوق، خولوقه‌که‌ش به ناستیکی مه‌زن (عظیم) ه، به‌هوی قیرانه‌ی نهو دوخه له ناخی پیغهمبهر (علیه السلام و البرکات) له‌گهل (الَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ) دروست ده‌بیت، هه‌ست دهکات خودای رحمان نهك ته‌نیا به‌ریوه‌بهری گهردوونه، نهك ته‌نیا سه‌بیده، نهك ته‌نیا خالیقه، به‌لکو ژیان به‌خشیشه، جوانکاریشه، خودای رحمان زور سه‌رسور هینه‌ره! واته" چه‌ند باسی کبریاء و عه‌ظه‌مه‌تی خودای رحمان بکه‌ی پاشی نهو دوخه‌ی له ناخی مروف ههر کوتایی پی‌نایه‌ت، نه‌وه ته‌وهری یه‌که‌م له ناخی پیغهمبهر (علیه السلام و البرکات) دروست ده‌بیت له‌گهل رب العالمین، هه‌تا ئا نهو (رب) ه ده‌بیته (ربه) (ربك) (اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ).

په‌یوه‌ندی له‌گهل خودای رحمان

تهوهری دووهم: به‌لام خودای رحمان لیره‌دا به‌جیی ناهیلنیت، نیشه‌که به‌هنده کوتایی پی‌نایه‌ت، له‌وانه‌ی یه‌که‌م گوتمان نیمان کومه‌له شتیک چاره‌سهر دهکات: یه‌که‌م: په‌یوه‌ندی نهو که‌سه‌ی له‌گهل خودای رحمان تاکو بیته (رَبُّهُ) (رَبِّي أَنَا).

دووه‌م: په‌یوه‌ندی ئه‌و مرۆقه‌ی له‌گه‌ڵ خودای رحمان ئه‌وکاته خودای رحمان لیستیک لۆ ئه‌و مرۆقه‌ی دینیتته خواره‌وه خالی دووه‌م ئه‌وه‌یه: که په‌یوه‌ندیته ده‌بی به‌گویره‌ی ویستی الله ریک بخه‌یت ئه‌ویش چه‌ند ته‌وه‌ریکی لی ده‌بیتته‌وه:

أ- یه‌که‌مجار په‌یوه‌ندیته له‌گه‌ڵ مه‌خلوقات.
ب- پاشان په‌یوه‌ندیته له‌گه‌ڵ خودای رحمان:

که په‌یوه‌ندی دروست بو و بالیوزخانه له‌گه‌ڵ خودای رحمان کرایه‌وه، خودای رحمان نایاتی خوی ته‌نزیل کرده سهر دلی نیمانداره‌که، ئه‌وکاته خودای رحمان فه‌رمانی پێ ده‌کات له‌مه‌ه‌ودا ده‌بی له‌گه‌ڵ مه‌خلوقات و ده‌وره‌بهرت به‌ گویره‌ی ویستی من بیت، نه‌که به‌گویره‌ی ئاره‌زووی تو، له‌مه‌ه‌ودا خودای رحمان ده‌لایت: من به‌رنامه‌ت لۆ ده‌نیرم، لیستت لۆ ده‌نیرم، په‌یره‌وت لۆ ده‌نیرم، به‌ گویره‌ی ویستی و خواستی من په‌یوه‌ندییه‌کانته دیار ده‌که‌یت، له‌گه‌ڵ ئه‌و ژینگه‌یه‌ی که تیندا ده‌ژیت.

قورئان و حکمه‌یه، نه‌که قورئان و سونه

ته‌وه‌ری سینیهم: خودای رحمان ژبانی ئه‌و مرۆقه‌ی به‌ گویره‌ی ئه‌و مه‌خلوقاتانه دیاریده‌کات، ژبانی مرۆقه‌که (به‌بی وی‌کچوواندن) وه‌کو شه‌مه‌نده‌فه‌ریک ریگه‌ی لۆ داده‌نیت، ده‌لایت ئه‌وه ری‌ره‌وی تویه و له‌سه‌ر ئه‌مانه ده‌رۆیت، قورئان و حکمه دوو هیلن، له‌سه‌ر ئه‌م دووانه ده‌رۆیت، نابیت ده‌رچیت، هه‌رکاتیک ده‌رچوویت کۆتاییت پنه‌اتوه، فه‌وتاویت، که‌واته " مرۆقه‌که به‌ گویره‌ی ئه‌م دووانه، قورئان و حکمه په‌یوه‌ندییه‌کانی دیاریده‌کات به‌ فه‌رمان پیکردن و قه‌ده‌غه لیکردن(أمر و نه‌ی) به‌ بیکه و مه‌یکه (أفعل و لا تفعل). دیسان خودای رحمان هه‌ر له‌ ریگه‌ی قورئان و حکمه‌که فه‌رمانی پێ ده‌کات ئاگاداره‌به له‌م دونیایه‌ش به‌ ته‌نیا ناژیت، ته‌وه‌ریکی دی هه‌یه دوژمنته، لایه‌نیک و بواریک هه‌یه دوژمنته، دوژمنیکی سه‌رسه‌خته، ده‌بی ئاگاداری ئه‌ویش بیت، لۆت پیناسه ده‌که‌م یه‌که ۳،۲،۱ تاکو ۱۰)، ده‌لایت ئیشی ئه‌م دوژمنه‌ی ئه‌مانه‌یه، ئه‌وانه هه‌مووی کۆ بکه‌یتته‌وه ناکاته یه‌که ده‌ربرینیک که له‌ زارته‌وه ده‌رچیت به‌ راسته‌قینه‌یی تا ویرانی بکه‌یت وه‌که قومه‌له‌یه‌کی ناوه‌کی لی بده‌یت و هه‌لیته‌کینیت، نه‌ه‌لیت له‌ناو بووندا بمینیت، خۆشت به‌رامبه‌ر ئه‌و دوژمنانه (۱، ۲، ۳، ... ملیۆن هیزت هه‌یه).

دیدار له‌ گه‌ڵ خوای رحمان

ته‌وه‌ری چواره‌م: ئه‌ی خود، ئه‌ی به‌شه‌ر ژبانته هه‌ر ئه‌وه‌نده نییه من و تو لیره لیکتیگه‌شتن ده‌که‌ین، په‌رده هه‌یه، په‌رژین هه‌یه، خودای رحمان له‌گه‌ڵ ئیمه به‌به‌رده‌وامی لیکتیگه‌شتن ئه‌نجام ده‌دات، رۆژیک دیت ئه‌م په‌ردانه لا ده‌دم، ئه‌و رۆژه‌ش ناوی (یوم الدین)ه، من و تو پیکه‌وه راسته‌وخو چاوپیکه‌وتن ده‌که‌ین. خودای رحمان ده‌فه‌رموویت: له (یوم الدین) په‌رده‌کان و

پهرژینه‌کان، له نیوان نیماندار و له‌گه‌ل خودای رحمان هه‌ل‌ده‌گیرین، ئینجا گه‌تو‌گۆی راسته‌وخۆ له‌گه‌ل خودای رحمان ده‌ست پێ ده‌کات، وه‌رگرتن و به‌خشینی راسته‌وخۆ له‌گه‌ل خودای رحمان ده‌ست پێ ده‌کات.

مرۆف لو به‌هه‌شت دروست کراوه

ته‌وه‌ری پینجه‌م: له هه‌مان کات ئه‌ی نیماندار من تۆم لو ئیره دروست نه‌کردوه، ده‌زانن من له بنه‌رته‌دا تۆم لو به‌هه‌شت دروست کردوه، له بنه‌رته‌دا مرۆفایه‌تی هه‌موو لو به‌هه‌شت دروستکراوه، جه‌ه‌ننه‌م بوونیکه‌ی لاهه‌کیه‌، جه‌ه‌ننه‌م له‌یکه‌، خودای رحمان که به‌شهری دروست کردوه لو به‌هه‌شت دروستی کردوه، چونکه له بنچینه‌دا مرۆفی نیماندار لو په‌رستش و گوێرایه‌لی دروستکراوه، یه‌که‌م مرۆف خودای رحمان دروستی کرد (ئاده‌م) بوو که نیماندار بوو، بیگومان له‌مه‌ هاوراین، ئاده‌م نیماندار بوو کافر نه‌بوو، که نیماندار بوو و، کهواته" ده‌بی جیگه‌که‌ی به‌هه‌شت بیته، لویه خودای رحمان له به‌هه‌شتی دانا، مافی خویه‌تی که بچیه‌ به‌هه‌شته‌وه، به‌لام دوژمنه‌که‌ی لێی نه‌گه‌را، کهواته" نه‌گه‌ر هات و مرۆفه‌که به‌ کرده‌ی به دوژمنه‌که‌ی وێرا، قومبه‌له‌ی هایدروچینی لو به‌کاره‌یناو له‌یه‌کتری هه‌لو‌ه‌شاندوه، به‌لاوه‌ی نا له‌سه‌ر دونیاش هه‌ر له به‌هه‌شته‌و بیتاقه‌ی خودای رحمان له ده‌سته به‌ ریحوان، نه‌گه‌ر (۱۰۰) سالیش بژینت په‌یوه‌ندی راسته‌وخۆی له‌گه‌ل خودای رحمان هه‌یه.

یه‌کسه‌ر ئوتوماتیکه‌ی که چاوه‌کانی نوقاند به‌ناوی (موت) ئاودیو بوو لو دیواره‌که‌ی دیکه، یه‌کسه‌ر ده‌چینه‌ خزمه‌ت خودای رحمان ئینجا چاوپیکه‌وتنی راسته‌وخۆ ده‌ست پێ ده‌کات، نه‌وکاته له بنه‌رته‌دا لو چی دروست کردبوو؟ دیسان ده‌ینیریته‌وه ئه‌م جیگه‌یه، له‌به‌رئوه‌ی ئه‌و ذاته که مرۆفه، گوتمان مرۆف (ئینسان) له قورئاندا به‌ کۆمه‌له‌ قوناغیکدا تیده‌په‌ریت و کۆمه‌له‌ ناو و زاراوه‌یه‌کی لو به‌کار هاتوه، یه‌که‌ له‌مانه (ئینسان)ه، که پاشان به‌ کارکردنی به‌رده‌وام ده‌بیته (ناس)، پاشان ئه‌و (ئینسان)ه ده‌بیته (بنی آدم)، ئه‌مه هه‌مووی ئیشکردنی فیطره‌یه، ماوه‌یه‌کی دی ئه‌و (بنی آدم)ه ده‌بیته (بشر)، هه‌ر هه‌مان که‌سه‌که‌یه.

لو نمونه" قوتابی له پۆلی یه‌که‌م ده‌رده‌چێ ده‌بیته پۆلی دوو، به‌لام هه‌مان ماده‌ ناخوینیت، کاتیک لێی په‌رسیت له پۆلی چه‌ندی له وه‌لامدا ده‌ئیت: پۆلی دوو، نالی پۆلی یه‌که، چونکه ناست و توانای گۆراوه، یان له سه‌ره‌تایی لو دواناوه‌ندی ده‌رده‌چیت، لێی ده‌پسیت له چ قوناغیکیت؟ ده‌ئیت له دواناوه‌ندیم، هه‌مان ئه‌و مرۆفه‌یه له ئاماده‌یی ده‌چینه‌ زانکو کۆنه‌ندامی په‌یکه‌ری ئیسکی هه‌مان په‌یکه‌ری ئیسکه، به‌لام توانای وه‌رگرتن و تیگه‌ه‌شتن و تواناکانی گۆراون.

ئه‌م خوده له سه‌ره‌تادا ناوی (ئینسان)ه دواتر ده‌بیته (ناس)، له پاش ناس ده‌بیته (بنی آدم)، هه‌ر ئه‌م ذاته‌یه، ده‌بیته (بشر)، دوا‌یی ده‌بیته (مسلم)، پاشان ده‌بیته (مؤمن)، کهواته" پێش ئه‌وه‌ی

کافر بَیت لَو نِیْمَانِی چهن دین قَوْنَاغ هه‌یه، (فَمِنْكُمْ كَافِرٌ وَمِنْكُمْ مُؤْمِنٌ) (التغابن ۲) نُهوه تهنیا لَو رُوژِی دواییه که مرؤقه‌کان تهنیا دوو پۆلینیان لَو ده‌میننیه‌وه، کۆمه‌ئیک نِیْمَانْدَارو کۆمه‌ئیک کافرن، به‌لام لیره نه‌خیر، لویه که خودای رحمان ده‌فهرموویت: (يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ) (الإنفطار ۶) یاخود ده‌فهرمووی: (لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ) (التین ۴) نُهوه جوړیکی دیاریکراوه لهو که‌سانه، سیفته‌ی تاییه‌تییان له قورئان هه‌یه که (۶۴) سیفته‌ن، بهم (۶۴) سیفته‌ی نُهوه مرؤقه، به‌لام کاتیک پهره‌ی سه‌ندو بوو به (ناس)، زیاتر له (۲۴۰) سیفته‌یان له قورئاندا هه‌یه، ناس پهره ده‌سه‌نیت، هه‌ر نهم خودیه سه‌ره‌تایی بوو بووه ناوه‌ندی و دواناوه‌ندی، هه‌مان نُهوه خوده‌شه بووه (بنی آدم)، که له قورئاندا (بنی آدم) یش حصوت سیفته‌ی هه‌یه، نُهوه زیاتر پهره ده‌سه‌نیت و ده‌بیته (بشر) که کۆمه‌له سیفاتیکی دیکه‌ی هه‌یه.

لویه له هه‌موو قورئان-دا له قوناغی (بشر) هه‌که پیام وهرده‌گریت نه‌ک (إنسان) هه‌که، له قورئاندا (إنسان) له ئاستی په‌یامی (انبیاء و رسل) دا نییه، کئ له ئاستی په‌یامه (رسالة) ه؟ به‌شهر، لویه پیغه‌مبه‌رو انبیاء و رسل که له قورئاندا باسیان ده‌گریت به (إنسان) و (بنی آدم) و (ناس) باس نا‌کرین، بابه‌ته‌که ورده، به‌لام قورئانییه، به پشتیوانی خودای رحمان نُهوه‌ی (معجم مفهرس) ی هه‌یه ده‌توانیت سه‌یری بکات وشه‌ی (إنسان) چهند جار هاتووه، وشه‌ی (ناس) چهند جار هاتووه، وشه‌ی (بنی آدم) چهند جار هاتووه، ده‌توانیت هه‌مووی به گویره‌ی ریزبه‌ندی دابه‌زینی قورئان کۆ بکریته‌وه، نُهوه‌کاته که‌سه‌که به کرده‌یی نه‌خشه‌یه‌کی سه‌مه‌ره‌ی لَو ئاشکرا ده‌بیت، که خودای رحمان چۆن مامه‌له له‌گه‌ل نُهوه که‌سه‌دا ده‌کات.

بینه‌ی سه‌ر ته‌وه‌ریکی دیکه، ته‌وه‌ری مه‌ترسیدار که خودای رحمان گلوپی سوور لَو به‌شهر داده‌گیرسینی، به خالی لاوازی ده‌ست پی ده‌کات، نهم مرؤقه که یه‌که‌م گلوپی سووری لَو پیبووه، پیغه‌مبه‌ر (علیه السلام و البرکات) که پی فهرمووه: (إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ * أَنْ رَأَهُ اسْتَعْنَى) (العلق ۷/۶) یه‌که‌م گوناوه که پیغه‌مبه‌ر (علیه السلام و البرکات) زانیاری پی ده‌دریت وشه‌ی طوغیانه، لَو (إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ * أَنْ رَأَهُ اسْتَعْنَى) چاره چیه؟ (إِنَّ إِلَىٰ رَبِّكَ الرُّجْعَى) (العلق ۸) به‌وه‌ی نُهوه طوغیانه‌ی نامینیت.

(استغنی) طغیان دروست ده‌کات

نُه‌گه‌ر وشه‌ی طغیان راقه بکه‌ین، هه‌موو ماده‌ک طوغیان ده‌کات، زیندووان، مه‌خلوق توانای طوغیانی هه‌یه. مانای وشه‌ی طوغیان لادانه له سنوور. خودای رحمان باسی ناو ده‌کات، به نوح پیغه‌مبه‌ر ده‌فهرموویت: (إِنَّا لَمَّا طَغَى الْمَاءُ حَمَلْنَاكُمْ فِي الْجَارِيَةِ) (الحاقة ۱۱)، (إِنَّا لَمَّا طَغَى الْمَاءُ) ناو طوغیانی کرد، باشه ناو ده‌بی چۆن طوغیان بکات؟ کانی و رووبارمان هه‌یه، ده‌بی ناوی رووباره‌که له ئاستی زه‌وییه‌که نزمتر بیت، لَو نُهوه‌ی ناوه‌که پیندا پروات، به‌لام نُه‌گه‌ر زه‌وییه‌که نزمتر بیت ناوه‌که پهرش و بلاو ده‌بیت، زه‌وییه‌که ته‌خت بیت، ناوه‌که پهرش و بلاو ده‌بیت، به‌لام نُه‌گه‌ر هاتوو ناوه‌که له ئاستی خو‌ی له سنوور ده‌رچوو و زیاد بوو، نُه‌گه‌ر کانیاوه‌که هه‌بوو و

نزماییه‌کەش هه‌بێ ئایا ئاومەکه له‌مبەر و له‌وبەر لا نادات؟ ئه‌وه طوغيانه، ئاومەکه له‌ سنووری خۆی زیاتر بوو ئه‌ملاو ئه‌ولای کرد، ئه‌و طوغيانه، طوغيانی ئاوه.

واته " مرۆف له‌م هه‌له‌ی که الله لوی دانه‌وه‌چیت، لۆ؟ که هه‌ستی به‌ بێنیازی (استغنی) کرد، بۆ زانیاریتان ئیستیغنا به‌ پاره‌ نییه، (إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ * أَنْ رَأَهُ اسْتَعْنَى) (العلق ۷/۶) ئیستیغنا له‌ پاره‌وه‌ نییه، له‌ غیناوه‌ هاتوه، ئیستیغنا له‌وه‌یه‌ که مرۆف وه‌ک پێش که‌مێک چه‌مکی ربوبیه‌تمان باس کرد، ئه‌و مرۆفه‌ له‌ کات و ساتی قیرائه‌ دۆخێک له‌ ناخی دروست ده‌بیت، ئه‌ویش ئه‌وه‌یه‌ بزانیته‌ هه‌رچی مه‌خلوقات هه‌یه‌ پێویستییان به‌ یه‌کتره، ئه‌م پێویستییه‌ش به‌ به‌جیگه‌یاندنی گشتی هه‌موو مه‌خلوق گرێدراوه، به‌م جو‌ره‌ هه‌رکاتێک که مرۆف هه‌ستی کرد که پێویستی نه‌ماوه‌ ئه‌و بێنیازبوونه (استغنی)یه، هه‌رکاتێک و له‌هه‌ر شتێک هه‌ستی ئه‌وه‌ی له‌لا دروست بوو، که پێویستی نه‌ماوه‌ ئه‌مه‌ ئیستیغنایه، له‌م کات و ساته‌ به‌ شیوه‌یه‌کی ته‌واو طوغيان دروست ده‌کات، ئه‌وه‌ رێسایه. ده‌توانن بپروێن له‌ ماله‌وه‌ بپرسه‌که‌نه‌وه، هه‌رکاتێک له‌ ماده‌ بێنیاز (استغنی) دروست بوو طغیان له‌ ماده‌ و پاره‌ ده‌کات، له‌ هه‌یز (استغنی)ی دروست بوو، طوغيان له‌ هه‌یز ده‌کات، له‌ که‌شخه‌یی استغنی دروست بوو، طوغيان له‌ که‌شخه‌یی ده‌کات، نیت به‌م شیوه‌یه‌ تا کۆتایی، هه‌موو مه‌خلوقێک به‌م جو‌ره‌یه، که (استغنی)ی کرد طوغيان دروست ده‌بیت، یه‌که‌مین گوناوه‌ به‌رامبەر الله کرابیت شه‌یطان کردووه‌تی و له‌م خاله‌ نه‌جامی داوه، لۆ طغیانی کرد؟ چونکه‌ ئیستیغنا کرد له‌ دۆخه‌که‌ی خۆی، لۆیه‌ الله یه‌کسه‌ر لۆ پێغه‌مبهری (عليه السلام و البرکات) هه‌ر له‌ قوناغی یه‌که‌م گۆپی سوور داده‌گیرسینیته، ده‌فه‌رموویت: (إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ * أَنْ رَأَهُ اسْتَعْنَى) (العلق ۷/۶) چ کاتێک؟ (أَنْ رَأَهُ اسْتَعْنَى) (العلق ۷/۶)، باشه‌ چاره‌ی چیه‌؟ (إِنَّ إِلَى رَبِّكَ الرُّجْعَى) (العلق ۸) هه‌موو کاتێک ئه‌م مرۆفه‌ هه‌ست به‌ پێوستیه‌کانی خۆی ده‌کات، هه‌رده‌م بچینه‌ په‌نای کۆ لۆ پێرکردنه‌وه‌ی ئه‌م پێداوێستیانه، زه‌ید و عوبید و مه‌خلوقاتیی دی؟ نه‌خیز ئه‌وانه‌ وه‌کو ئه‌و هه‌موو مه‌خلوقاتن، هه‌موو کاتێک لۆ خودای رحمان ده‌گه‌رێته‌وه، په‌نا لۆ خودای رحمان ده‌بات، ئه‌مه‌یه (إِنَّ إِلَى رَبِّكَ الرُّجْعَى) (العلق ۸).

هه‌ست به‌ که‌موکوریی و بچوکیی خۆی ده‌کات، هه‌روه‌ها هه‌ست به‌ که‌موکوریی هه‌موو به‌رامبهرنیکیشی ده‌کات، لۆیه‌ دۆخێک له‌ ناو دلی دینه‌ ئاراوه‌ که پله‌و پایه‌یه‌ک لۆ مه‌خلوقات دانانیت، هه‌یچ مه‌خلوقێک ئه‌و پله‌و پایه‌ی لۆ دانانیت که له‌ قه‌باره‌ی خۆی زیاتر بێت، لۆ نمونه‌" له‌ باسی رۆزیی پێوانه‌کاریه‌ک ده‌کات، ئه‌م گه‌نمه‌ و ئه‌م ئارده‌و ئه‌و برنجه‌ نییه، که ئه‌م مرۆفه‌ ده‌ژینیته، چونکه‌ ئه‌و رۆزیده‌ر نییه، جا با لێی بپرس، کۆ رۆزیده‌ره؟ خودای رحمان (أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَحْرُثُونَ * أَنْتُمْ تَزْرَعُونَهُ أَمْ نَحْنُ الزَّارِعُونَ) (الواقعة ۶۳-۶۴)، خودای رحمان په‌روه‌رگاریتی (الربوبية) له‌ داخیلی ئه‌وه‌ دروست ده‌کا، ئه‌م هه‌سته‌ی لۆ دروست ده‌کات، لۆیه‌ به‌ کرده‌یی هه‌ست ده‌کات ئه‌م برنجه‌ هی ئه‌وه‌ نییه‌ بیه‌ته‌ رۆزیه‌ک، رۆزیده‌ریک بیه‌ته‌ ئه‌و تیر بکات، کۆ تیری ده‌کات؟ خودای رحمان، کۆ هه‌رسکرده‌که‌ی دروست ده‌کات؟ خودای رحمان، کۆ ماده‌ که‌میایه‌کان له‌ناو گه‌ده‌ی دروست ده‌کات، الله، کۆ وای لێده‌کات مولوله‌کان بیه‌کن به‌ وزه‌و خوین و راییکیشن؟ خودای رحمان، لۆیه‌ لۆ چه‌مکی وشه‌ی په‌روه‌رگار (رب) ئه‌و دۆخه‌ له‌ مێشکی دروست ده‌بیت، لۆ؟ چونکه‌ پێوستیه‌کان یاخود بچووک و که‌می قه‌باره‌ی مه‌خلوقاتی هه‌موو له‌پێش چاویدا هه‌یه.

طوغیان چون چاره ده‌کریت؟

باشه نه‌گهر هات و طوغیان‌ت کرد چاره چییه؟ دیسان ده‌بی‌ت خوی به‌که‌م ببینی‌ت و بیته‌وه یه‌ک و بچوک بیته‌وه لو قه‌باره‌ی راسته‌قینه‌ی خوی له کات و ساتی یادکر دهنه‌وی (الله‌ی رحمان دا، لویه‌گونا‌هی یه‌که‌م طوغیان‌ه، (إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَّا كَافِرٌ) (العلق ۶-۷)، چاره‌سه‌ریشی (إِنَّ إِلَىٰ رَبِّكَ الرُّجْعَىٰ) (العلق ۸) نه‌وه گلوپی یه‌که‌م بوو (أَرَأَيْتَ الَّذِي يَنْهَىٰ * عَبْدًا إِذَا صَلَّىٰ * أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ عَلَىٰ الْهُدَىٰ * أَوْ أَمَرَ بِالْتَّقْوَىٰ) (العلق ۹-۱۲) مروقه‌که قیرانه‌ی خوی کرد، هه‌ستی کرد که‌موکوری خوی چییه، هه‌ستی کرد خوی چه‌نده که‌مه، هه‌ر که‌می‌ک نیستی‌غنا بکات طوغیان دروست ده‌کات، نه‌مه له ناخی خوی، وا دیاره کاری‌گه‌ری دهره‌کیشی له‌سه‌ری هه‌یه، خودای رحمان کاری‌گه‌ری دهره‌کی جارئ باس نه‌کردوه، به‌لام به ناراسته‌وخو ده‌فهرموویت: (أَرَأَيْتَ الَّذِي يَنْهَىٰ * عَبْدًا إِذَا صَلَّىٰ) (العلق ۱۰/۹) باشه وشه‌ی (صلی) وهر بگرین له ته‌صلیه‌وه هاتووه، له سه‌لاوه هاتووه (یصلی) (يُصَلِّي النَّارَ الْكُبْرَى) (الأعلى ۱۲) به گه‌یشتنه مانایه‌که‌ی به‌یه‌ک گه‌یشتن، بنچینه‌ی ته‌صلیه‌ش له سووتانه‌وه هاتووه به ناگر، مروف شتی‌ک نه‌مسرو نه‌وسر پی بکات، ببیرژینی‌ت، نه‌مه پی ده‌گوتریت ته‌صلیه، له سه‌لیه‌وه هاتووه، واته "ناگره‌که نزیکه مادده‌که یان گوشته‌که یاخود جه‌سته‌که بی‌ت، واته" گه‌یشتن.

(أَرَأَيْتَ الَّذِي يَنْهَىٰ * عَبْدًا إِذَا صَلَّىٰ) (العلق ۱۰/۹) عهد ناوی هاتووه به به‌نده، هه‌ر به‌نده‌یه‌ک نه‌گهر بیه‌وی بگاته خودای رحمان دیاره که‌سینک هه‌یه نه‌هی ده‌کا، ده‌سته‌یه‌ک هه‌یه لایه‌نی‌ک هه‌یه نه‌هی له‌مه ده‌کات، نه‌مه گلوپی سووری دووه داگیرسا.

ته‌وه‌ری دووه خودی مروقه‌که خوی (إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَّا كَافِرٌ) (العلق ۶) دهره‌وه‌ی مروقه‌که لایه‌نی‌ک (ینه‌ی) دهره‌وه‌ی خوینه‌ی (یَنْهَىٰ * عَبْدًا إِذَا صَلَّىٰ * أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ عَلَىٰ الْهُدَىٰ * أَوْ أَمَرَ بِالْتَّقْوَىٰ * أَرَأَيْتَ إِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ) (العلق ۹-۱۳) (أرعبت إن كذب وتولى)، نه‌مه کو‌تاییه، به پشتیوانی خودای رحمان خوتان نه‌وه‌ی ته‌فسیری هه‌یه با بچیت به‌دواداچونی ته‌فسیره‌کان بکات، به‌لام نه‌م به‌شه‌ی نایه‌تی (۱۳) (أَرَأَيْتَ إِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ) (العلق ۹) نه‌وه سیفه‌تی نه‌وه که‌سه‌یه، (یَنْهَىٰ * عَبْدًا إِذَا صَلَّىٰ) نیشه‌که‌ی چییه؟ نیشی خوی (كذَّبَ وَتَوَلَّىٰ) (العلق ۹) واته "چ؟ نه‌گهر سه‌یر بکه‌ین گفتوگو‌یه‌کی کون هه‌یه، چ کاتی‌ک؟ له‌م کاتی الله حمزرتی ئاده‌می خه‌لق کرد، گفتوگو‌یه‌که له نیوان ئاده‌م و شه‌یطان بووه، الله گفتوگو‌یه‌که‌ی تو‌مار کردوه.

یه‌که‌مین درو شه‌یطان کردی

بیگومان گونا‌هی یه‌که‌م له ناو مه‌خلوقات شه‌یطان کردی، فیلی له ئاده‌م (علیه السلام و البرکات) کرد، به‌لام چون فیلی لیکرد؟ شه‌یطان فیلباز و زیره‌ک بوو، عه‌قلیکی شه‌یطانی هه‌بوو، هات و چی کرد؟ هاته لای ئاده‌م هیدی هیدی خوی لیلی نزیکرده‌وه، خوی لیخشان‌د و زانی له ناخی ئاده‌م شتیک هه‌یه، (هَلْ أَدُلُّكَ عَلَى شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ لَّا يَبْلَى) (طه ۱۲۰) به زیندوویتی مانه‌وه (خلد) و سامان (مولک) نه‌وه که‌موکوری هه‌موومان، لویه‌ش طو‌غیان ده‌که‌مین زیندوویتی (خلد) و (ملک) مان ده‌ویت، نه‌گه‌ر سه‌یریکی طاغوت‌ه‌کان بکه‌ن خولد و مولکیان ده‌ویت، کورسی و ژبانی به‌رده‌وامیان، نه‌وه سروشتی مرو‌فه، شه‌یطان هات و پی‌ی را‌گه‌یان‌د: (هَلْ أَدُلُّكَ عَلَى شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ لَّا يَبْلَى) (طه ۱۲۰) بیگومان راستیه‌که‌ی به‌م جو‌ره نییه، که‌واته "چی کرد چه‌واشه‌کاری کرد، چی چه‌واشه‌کرد؟ راستی، هه‌ل‌گه‌یرانه‌وه‌ی راستی به‌ پی‌چه‌وانه‌که‌ی نه‌مه درو‌یه (کذب) ه.

که‌واته "یه‌که‌مین گونا‌ه به‌ کرده‌یی له واقی‌عدا نا‌گادار‌کرا درو بوو، (کذب وتولی)، لوبیش نیشی شه‌یطان چیه؟ (یکذب ویتولی) هه‌لدیت، نیسه‌که به‌ مرو‌فه‌که‌ی ده‌کاو وازی لی دینیت، (أَرَأَيْتَ الَّذِي يَنْهَى * عَبْدًا إِذَا صَلَّى * أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ عَلَى الْهُدَى * أَوْ أَمَرَ بِالْتَّقْوَى * أَرَأَيْتَ إِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّى) (العلق ۹-۱۳)، چاره‌ی چیه؟ نه‌وه (أَلَمْ يَعْلَم بِأَنَّ اللَّهَ يَرَى) (العلق ۱۴) نه‌وه حالیه‌تی، الله ده‌رده‌که‌ی نا‌شکرا ده‌کات، له هه‌مان کاتیش ده‌رمانه‌که‌ی ده‌دات، فه‌راموشی نا‌کات و لو‌ر ژو‌ر‌گار به‌جیی ناهیلیت، نه‌خیر، (كَلَّا لَئِنْ لَمْ يَنْتَه لِنَسْفَعًا بِالنَّاصِيَةِ) (العلق ۱۵).

پینگه‌ی درو له نیوچه‌وانه

(ناصیه) نیوچه‌وانی مرو‌فه، چ جو‌ره نیوچه‌وانیک؟ (نَاصِيَةٍ كَاذِبَةٍ خَاطِئَةٍ) (العلق ۱۶)، نه‌گه‌ر سه‌یر بکه‌ن دیسان درو‌یه‌که دووباره بوویه‌وه، (نَاصِيَةٍ كَاذِبَةٍ خَاطِئَةٍ) (العلق ۱۶) درو (کذب) هه‌له (خه‌طه‌ه) دروست ده‌کا، دیاره نه‌و تاوان‌کاره نیوچه‌وانی درو‌یه، لویه زانیانی بایه‌لوجی له‌م دواییه لو‌یان نا‌شکرا بووه که‌وا ناصیه‌ی واته "نیوچه‌وانی، واته" به‌شی پی‌شه‌وه‌ی می‌شکی خانه‌ی درو له‌م ناوچه‌یه‌یه، نه‌م خانانه‌ی که‌ درو‌ی پی‌وه نه‌نجام ده‌دریت، په‌نا به‌خودای ره‌مان ده‌گرین، نه‌مه له ری‌گه‌ی تاقیکارییه بایه‌لوجیه‌کان نا‌شکرا بووه، (نَاصِيَةٍ كَاذِبَةٍ خَاطِئَةٍ * فَلْيَدْعُ نَادِيَهُ) (العلق ۱۶) با خاوه‌نی خوی بانگ بکات، (سَدِّعُ الزَّبَانِيَةَ) (العلق ۱۸) پاشان چاره‌ت چیه؟ لو‌نه‌وه‌ی (كَلَّا لَا تُطَعُّهُ) (العلق ۱۹).

که‌واته "فه‌رمان (امر) و قه‌ده‌غه‌لی‌کردن (نه‌ی) یش هه‌یه، نه‌گه‌ر سه‌یر بکه‌ن شه‌یطان فه‌رمان‌کردنی هه‌یه (يَأْمُرُكَ بِالْفَحْشَاءِ) (الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُمْ بِالْفَحْشَاءِ) (البقرة ۲۶۸)، شه‌یطان نه‌مری هه‌یه، شه‌یطان نه‌هیشی هه‌یه، (كَلَّا لَا تُطَعُّهُ) (العلق ۱۹) باشه چاره چیه؟ (وَاسْجُدْ

وَاقْتَرِبْ) (العلق ۱۹) سوژدهبردن (سجود) خانه‌کانی درۆی مرؤف پاک و صاف دهکاتهوه، ریکی دهکاتهوه. راستی دهکاتهوه، سوژدهبردن راستی نیوچهوانی دروست دهکات له نیوچهوان، که له نیوان خودای رحمان و له نیوان بهنده‌که‌ی راستگویی دروست بوو، دلسوزی (أخلاصية) دروست ده‌بیت، دهره‌نجامی راستگویی و دلسوزی له سوژدهبردندا نزیک بوونهوه دروست دهکات، ئهمه‌ش دهره‌نجامه‌که‌یه‌تی: (كَلَّا لَا تُطَعُّهُ وَاسْجُدْ وَاقْتَرِبْ) (العلق ۱۹)، ئهمه کۆتایی هاوکیشه‌که‌ی خودای رحمان:

ئهمانه ئهو تهوه‌رانهن که الله له قورئاندا له یه‌که‌م سورته لۆ خودی رسول الله (عليه السلام و البرکات) ده‌ستنیشان دهکات، له ههمان کاتیش تهوه‌ری دیش هه‌یه، به پشتیوانی خودای رحمان نه‌گهر دهره‌تی پیداین له وانهی داهاتوو له خزمه‌تتان بچینه ناو بابه‌تی دی، ئه‌ویش تهوه‌ری رۆژی دوایی (یوم الآخرة) و تهوه‌ری (قیام الساعة) و به‌هه‌شت و جهه‌نهن.

خودای رحمان لۆ خاتری گه‌وره‌یی خۆی ئهم جووره ئیمانهمان پی به‌خشیت، هۆکاره‌کانی ئهو ئیمانهمان له ناوه‌وه دروست بکات، رینموونیمان ته‌واو بکات، ته‌وفیق و رینیشاندهریمان بکات.